

**PREPORUKE ZA IMPLEMENTACIJU
OSIGURANJA KVALITETA
U VISOKOM OBRAZOVANJU
U BOSNI I HERCEGOVINI**

Ovaj dokument je izrađen u okviru zajedničkog projekta
Evropske komisije i Vijeća Evrope
«Jačanje visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini»
i odobren od strane upravnog odbora na njegovom sastanku 5. juna 2007. godine.

Council of Europe
Conseil de l'Europe



European Union
Union européenne

Preporuke za implementaciju osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini

I prije uključivanja u bolonjski process¹ 2003. godine univerziteti u BiH počeli su raditi na uvođenju politike i prakse osiguranja kvaliteta. Te su aktivnosti dobile još veći značaj pridruživanjem Bolonjskom procesu na ministarskoj konferenciji u Berlinu 2003. godine; tokom školske 2003/04. godine svi javni univerziteti u BiH uključeni su u institucionalnu procjenu Evropske asocijacije univerziteta (EUA)² kako bi se utvrdili izazovi s kojima će se univerziteti suočiti u ispunjavanju zahtjeva za pridruživanje evropskom prostoru visokog obrazovanja do 2010. godine.

Pomenutom procjenom Evropske asocijacije univerziteta utvrđen je veliki broj značajnih pitanja koje treba riješiti putem sistematičnih i rigoroznih procedura za osiguranje kvaliteta, koja se trebaju prevazići za uključivanje BiH u Evropski prostor visokog obrazovanja (EHEA) i za modernizaciju i reformu visokog obrazovanja u BiH

I na evropskom nivou osiguranje kvaliteta predstavlja jednu od prioritarnih oblasti programa procjene u okviru Bolonjskog procesa u susret ministarskoj konferenciji u Londonu 2007. godine, a rezultati te procjene u slučaju Bosne i Hercegovine sugerirali su relativan nedostatak aktivnosti i napretka u toj oblasti u odnosu na većinu ostalih zemalja bolonjskog procesa.

U Bosni i Hercegovini su, stoga, nadležna ministarstva na entitetskom i državnom nivou te javni univerziteti donijeli odluku da je, putem zajedničkog projekta Evropske komisije i Vijeća Evrope «Jačanje visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini», neophodno izraditi standarde i smjernice za osiguranje kvaliteta u oblasti visokog obrazovanja u BiH. U julu 2006. godine oformljena je radna grupa za njihovu izradu, koja je završila svoj prijedlog u maju 2007. godine uz pomoć međunarodnih eksperata.

S obzirom na nedovoljne strukture za implementaciju koherentne i efikasne politike i prakse osiguranja kvaliteta u BiH i na osnovu diskusija za okruglim stolom radne grupe BiH, ove preporuke navode osnovne elemente i korake ka uvođenju politike i prakse u osiguranju kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH.

Preporuke u ovom dokumentu su izrađene kako bi nadopunile izrađene standarde i smjernice za osiguranje kvaliteta, koje su već izrađene i kako bi obezijedile orijentaciju za visokoškolske institucije i relevantne vlasti, kao i za buduću međunarodnu pomoć za reforme visokog

¹ Bolonjski proces predstavlja najznačajniju i najsveobuhvatniju reformu visokog obrazovanja u Evropi. Krajnji cilj tog procesa jeste uspostavljanje evropskog prostora visokog obrazovanja do 2010. godine, koji će značiti neometanu mobilnost akademskih radnika i studenata, te objektivno priznavanje njihovih kvalifikacija. Bolonjsku deklaraciju 1999. godine potpisali su ministri obrazovanja 29 evropskih zemalja. Taj se proces počeo širiti i na druge zemlje pa su organizirani dalji sastanci predstavnika vlada u Pragu 2001., Berlinu 2003. i Bergenu 2005. Naredni sastanak održat će se u Londonu u maju 2007. Bosna i Hercegovina uključila se u pomenuti proces 2003. godine.

² Vijeće Evrope, Evropska komisija, 2004. [Institucionalna evaluacija sedam univerziteta u Bosni i Hercegovini, sažetak izvještaja](#) Evropske asocijacije univerziteta u okviru zajedničkog projekta Evropske komisije i Vijeća Evrope «Moderniziranje kapaciteta za menadžment i upravljanje univerziteta u Bosni i Hercegovini», Sarajevo.

obrazovanja u BiH. Navedeni elementi i koraci uključuju mišljenja i preporuke međunarodnih eksperata Vijeća Evrope uključenih u proces izrade standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH.

Biće potrebno dvije do četiri godine kako bi se završio predloženi ciklus aktivnosti.

1. Podizanje svijesti o pitanjima kvaliteta i korištenja standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH.

Ova faza bi trebala uključivati kampanju informisanja koja bi tretirala ne samo akademsko i administrativno osoblje, nego i studente, buduće studente i njihove porodice.

Mogući produžetak zajedničkog projekta Evropske komisije i Vijeća Evrope «Jačanje visokog obrazovanja u BiH» nakon juna 2007. godine bi se mogao iskoristiti da pomogne relevantnim institucijama u ovom pitanju.

2. Unaprijediti kapacitete za samo-evaluaciju, osiguranje kvaliteta i aktivnosti poboljšanja unutar visokoškolskih institucija.

Ovo treba da uključi studente, akademsko i administrativno osoblje, kao i uspostavljanje kompetentne jedinice za interno osiguranje kvaliteta kojoj su dodijeljene potrebne ovlasti za donošenje odluka i kojoj su obezbijeđeni neophodni tehnički resursi.

Ovom aktivnošću se već bavi projekat SUS BiH i WUS Austria. Mogućnosti koje su ponuđene putem predloženog projekta WUS Austria – Tempus bi mogle pružiti dalju pomoć ovoj aktivnosti.

Dalji ciljevi ove faze bi mogli biti uspostavljanje mreže eksperata BiH, orijentisane na korisnike/praktičare, npr. da redovno razmatraju prioritetne teme, identifikuju i postavljaju prioritete u potrebama za obukom u profesionalnom razvoju, izrađuju module obuke, distribuiraju različitim ciljnim grupama, uspostava baze podataka i internet foruma za osiguranje kvaliteta, implementiraju program obuke o kvalitetu.

3. Traženje odobrenja za predložene standarde i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju od relevantnih vlasti na različitim nivoima.

Predloženi produžetak zajedničkog projekta Evropske komisije i Vijeća Evrope «Jačanje visokog obrazovanja u BiH» bi se mogao iskoristiti da se pomogne relevantnim institucijama u ovom pitanju.

4. Isprobavanje (piloting) standarda i smjernica za interno osiguranje kvaliteta na više sličnih fakulteta ili disciplina ili administrativnih jedinica/područja;

Aktivnosti osiguranja kvaliteta unutar visokoškolske institucije se provode na njenu sopstvenu odgovornost. Isprobavanje (piloting) zajedničkih standarda i smjernica širom BiH će, međutim, zahtjevati pomoć i koordinaciju u značajnoj mjeri kako bi se osigurao koherentan pristup svih uključenih institucija, i uporediv ishod.

Idealno ovu koordinirajuću funkciju bi preuzela Rektorska konferencija BiH. Nekoliko inicijativa bi moglo pomoći procesu, kao što je predloženi WUS Austria – Tempus projekat i

sljedeći projekat Evropske komisije i Vijeća Evrope pod IPA³ programom koji se trenutno priprema.

5. Izrada državnog okvira za osiguranje kvaliteta.

Okvir za osiguranje kvaliteta određuje zajedničko područje za procedure internog i eksternog osiguranja kvaliteta, time osiguravajući da se fokusiraju na odgovornosti i poboljšanja. Nadalje, okvir osiguranja kvaliteta postavlja procedure za upravljanje kvalitetom visokog obrazovanja u zemlji. On veže procese osiguranja kvaliteta visokoškolskih institucija i organe vlasti i instrumente državne politike. Njegova svrha je da osigura efikasnost sistema osiguranja kvaliteta tj. standarda i mehanizama osiguranja kvaliteta usađenih širom visokoškolskih institucija u zemlji.

Okvir osiguranja kvaliteta u BiH bi mogao postaviti osnovu za proces licenciranja i vezu sa programom/akreditacijom predmeta. Dalje bi mogao postaviti osnovu za povezivanje akreditacije programa sa okvirom kvalifikacija BiH i proces određivanja osnovnih vrijednosti.

Takav okvirni dokument bi također bio sredstvo za iniciranje implementacije standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta BiH i okvira kvalifikacija u visokom obrazovanju i za premoštavanje vremenski jaz dok BiH ne usvoji zakon o visokom obrazovanju na državnom nivou koji će pružiti pravnu osnovu za državni sistem osiguranja kvaliteta u BiH.

Sljedeći projekat Evropske komisije i Vijeća Evrope pod IPA programom se trenutno priprema i mogao bi pomoći u ovom pitanju.

6. Provesti eksternu evaluaciju univerziteta u BiH, koju će provesti agencija za eksterno osiguranje kvaliteta, na osnovu standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju.

Ovo implicira da se eksterna evaluacija fokusira na efikasnost mehanizama i prakse internog osiguranja kvaliteta univerziteta BiH (kako je navedeno u koraku 4.) u skladu sa standardima i smjericama za interno osiguranje kvaliteta BiH.

Sljedeći projekat Evropske komisije i Vijeća Evrope pod IPA programom se trenutno priprema i mogao bi pomoći u ovom pitanju.

7. Revizija standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH

Na osnovu ishoda i prikupljenog iskustva u koracima 1-6, standardi i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju BiH bi se trebali revidirati prema opisu poslova i zadataka državnog okvira za osiguranje kvaliteta.

³ IPA: novoizrađeni "Instrument za pomoć prije pristupanja" Evropske komisije

U okviru zajedničkog projekta Evropske komisije i Vijeća Evrope «Jačanje visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini», radna grupa stručnjaka BiH je pripremila prijedlog za Standarde i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH tokom 2006. i 2007. godine. Dva međunarodna stručnjaka Vijeća Evrope, Patricia Georgieva, generalni sekretar državne agencije za ocjenu i akreditaciju Bugarske, i Lewis Purser, pomoćnik direktora za akademska pitanja Udruženja univerziteta Irske su pomogli grupi u procesu izrade prijedloga.

Ove preporuke za implementaciju Standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanja u BiH su pripremili Patricia Georgieva i Lewis Purser i zasnivaju se na diskusijama i konsultacijama vođenim sa radnom grupom BiH stručnjaka.